

Antrenörlerin Ahlaki ve Kültürel Değerlerinin Sporcular Üzerinde Etkisi Var mıdır?

Fikret ALINCAK¹

Ahmet DEVECİ^{2*}

Özer YILDIZ³

¹ Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, GAZİANTEP

² Mustafa Kemal Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, HATAY

³ Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor, KONYA

 DOI: 10.31680/gaunjss.1161601

Orijinal Makale / Original Article

Geliş Tarihi / Received: 15.06.2022

Kabul Tarihi / Accepted: 22.08.2022

Yayın Tarihi / Published: 23.12.2022

Öz

Bu araştırmanın amacı, antrenörlerin ahlaki ve kültürel değerlerinin sporcular üzerinde bir etkisinin olup olmadığını araştırmaktır. Araştırma nitel bir araştırma olarak tasarlanmış olup, görüşme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunu olasılıksız örnekleme stratejilerinden biri olan, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ile belirlenen 30 antrenör oluşturmaktadır. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu yoluyla toplanmıştır. Araştırmada veriler içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Araştırma probleminin *ilk sonucuna göre*, antrenörlerin ahlaki ve kültürel değerleri, sporcuların kişilik ve karakter gelişimini sağlamalarına ve disiplin bilincini kazanmalarına vb. neden olarak sporcuların kişisel değerlerinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Araştırma probleminin *ikinci sonucuna göre*, antrenörlerin ahlaki ve kültürel değerleri, sporcuların dürüstlük değerini içselleştirmelerine ve saygı değerini geliştirmelerine vb. olanak sağlayarak sporcuların ahlaki ve kültürel değer gelişiminin sağlanmasına destek olmaktadır. Araştırma probleminin *üçüncü sonucuna göre*, antrenörlerin ahlaki ve kültürel değerleri, sporcuların bireylerarası iletişimi geliştirmelerine, olumsuz tutumlarını olumluya çevirmelerine ve empatik düşünme becerisi kazanmalarına yardımcı olarak sporcuların sosyal gelişimlerine olumlu anlamda etki etmektedir. Araştırma probleminin *dördüncü sonucuna göre*, antrenörlerin ahlaki ve kültürel değerleri, sporcuların olumlu davranışsal tepkileri taklit etmelerinde ve kıyafet tercihini belirlemelerinde rol model etkisine sahiptir. Araştırma probleminin *beşinci sonucuna göre*, antrenörlerin ahlaki ve kültürel değerleri, sporcuların hırçın ve şiddet eğilimine sahip olarak yetişmelerine, ahlaki ve kültürel değerlerden uzaklaşmalarına neden olarak sporcuları olumsuz etkilemektedir. Araştırma probleminin *altıncı sonucuna göre*, katılımcıların antrenörlerin ahlaki ve kültürel değerleri önemsemedikleri için eleştirdikleri belirlenmiştir. Son olarak araştırma probleminin *yedinci sonucuna göre*, katılımcıların değerler konusunda olumsuz durumlardan oluşmaması adına, antrenörlerin mesleki etik ve kültürel değerleri içselleştirmeleri ve değerlerin maddi kazançlar gibi önemli algılanması konusunda öneride buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Antrenör, Sporcu, Değer

Do Coaches' Moral and Cultural Values Have an Effect on Athletes?

Abstract

The purpose of this research is to investigate whether the moral and cultural values of coaches have an effect on athletes. The research was designed as a qualitative research and was carried out by interview method. The research group consists of 30 coaches, which is one of the improbable sampling strategies and determined by the maximum variety sampling, one of the purposive sampling methods. Research data were collected through a semi-structured interview form developed by the researchers. In the research, the data were evaluated by content analysis method. According to the first result of the research problem, the moral and cultural values of the coaches contribute to the development of the personal values of the athletes by causing the athletes to develop their personality and character and to gain the discipline awareness, etc. According to the second result of the research problem, the moral and cultural values of the coaches support the moral and cultural value development of the athletes by enabling them to internalize the value of honesty and develop the value of respect, etc. According to the third result of the research problem, the moral and cultural values of the coaches have a positive effect on the social development of the athletes by helping them to improve interpersonal communication, turn their negative attitudes

* Sorumlu Yazar: Ahmet DEVECİ

e-mail: ahmetdeveci08@gmail.com

into positive and gain empathic thinking skills. According to the fourth result of the research problem, the moral and cultural values of the coaches have a role model effect on the athletes' imitation of positive behavioral responses and in determining the clothing preference. According to the fifth result of the research problem, the moral and cultural values of the coaches have a negative effect on the athletes by causing them to grow up with a vicious and violent tendency, and to move away from the moral and cultural values. According to the sixth result of the research problem, it was determined that the participants criticized the coaches for not caring about moral and cultural values. Finally, according to the seventh result of the research problem, it was concluded that the participants made suggestions about the internalization of professional ethics and cultural values and the perception of values as important as financial gains in order to avoid negative situations about values.

Keywords: Coaches, Athletes, Values

Giriş

Günümüzde toplumlarda önemli bir yere sahip; disiplinli çalışma, vefa, işbirliği, fedakârlık ve kararlılık gibi değerler sosyal değerler olarak adlandırılırken saygı, dürüstlük, sorumluluk, adalet gibi değerler ahlâkî değerler olarak adlandırılmaktadır. (Lumpkin ve ark., 2003). Bu değerlerin her birinin bireylerde bulunmasının toplumların refahına, insancıl bir nesil yetiştirilmesine ve en önemlisi de toplumların devamlılığının sağlanmasına katkı sağladığı söylenebilir. “Balık baştan kokar” deyiminin anlamı da aslında budur. Yani bir toplumun değerlerinin yok olması ve kültürünün bozulması; başta olan ya da büyük dediğimiz, kendilerinden bir şeyler öğrenip hayatlarımıza yön verdiğimiz insanların, ana kültür ve değerleri yok sayarak bir nesil yetiştirmelerine bağlıdır. Dolayısıyla adalet kültürü olmayan bir toplumun yetiştirdikleri nesillerden de adaleti tesis etmeleri beklenemez. Buradan hareket ile özellikle Türk toplumunda son zamanlarda sıklıkla duyulan “şimdiki nesil çok iyi yetişmiyor” söylemi aslında bu söylemi ortaya atan kişilerin kendi özelliklerinin farkında olmayıp, her zaman olmamak ile birlikte nesillere aktardıkları olumsuz inanç ve tutumlardır. Bu durumun ise, topluma bırakılan kötü miraslar olduğu söylenebilir. Tüm bu bilgiler ışığında, ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün ifadesi ile “öğretmenler, yeni nesil sizlerin eseri olacaktır” ve “ben sporcunun zeki, çevik, aynı zamanda ahlaklısını severim” sözlerine ithafen; nesilleri yetiştiren, onlara yön veren ve onların başarılı olmalarını sağlayan başta öğretmenlerin, spor bağlamında iyi sporcular yetiştirilmesi adına da antrenörlerin, sahip olduğu kültür ve değerlerin özelde bireyleri genelde ise toplumları etkileyeceği gerçeğinin bilinmesinin önemli olduğu ifade edilebilir. Bu konuda Kirschenbaum (1995); ebeveynlerin, eğitimcilerin, dini kuruluşların ve gençliğin tümüne yönelik hizmet veren kurumların, bireylerin kişilik ve karakter gelişimlerini, ahlâkî gelişimlerini ve en önemlisi de sahip oldukları değerlerini etkilediğini belirtmiştir.

Sonuç olarak, spor ortamlarında açığa vurulan etik ilkelere aykırı olarak gerçekleştirilen davranışlar sporcularla kalmayıp, takım arkadaşlarının, antrenörlerinin hatta ailelerinin bile itibarını zedelemektedir (Balyi ve ark., 2016). Çünkü değerlerin

olumlu olma eğiliminde olması, spor ortamlarında düzenlenen faaliyetlerin iyi ve güzel bir aktivite olduğuna ilişkin bir bakış açısı kazandırmaktadır. Bu biçimde gerçekleşen bir durum sporcuların, antrenörlerin veya spor ile sağlık, huzur ve zinde kalmak için ilgilenenlerin toplum tarafından benimsenmesine olanak tanımaktadır (Devine ve Telfer, 2016). İnsanların tutumlarının, davranışlarının ve görüşlerinin oluşmasında en büyük paya sahip olan değerlerin araştırmacılar tarafından bilimsel yaklaşımlar yoluyla incelenmesi, insanların ileriki zamanlarda hangi tür davranışları açığa vuracakları daha da önemlisi sahip olunan tutum ve davranışların anlaşılması ve tahmin edilmesi bakımından önem arz etmektedir. Bu açıklamalar ışığında bu araştırma ile; Türkiye’de çeşitli branş ve antrenörlük kademelerine sahip antrenörlerin ahlaki ve kültürel değerlerinin sporcular üzerinde ne tür bir etkiye sahip olduğunun araştırılması amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Çalışma nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Nitel araştırma tasarımı, mevcut bir problemin anlamlandırılıp çözümlenmesine yönelik gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel araştırma tasarımlarında kullanılan veri toplama yöntemlerini kullanarak, geçmişte farkında ve bilincinde olunan veya hiç farkında olunmayan problemlerin tanımlanmasına, probleme ilişkin durumların gerçekçi bir şekilde ele alınmasına ilişkin öznel ve yorumlayıcı bir süreci ifade etmektedir (Seale, 1999).

Bu çalışmada katılımcıların konu ile ilgili geçirmiş olduğu yaşantıları doğrudan birinci ağızdan duymak adına çalışmada nitel araştırma tasarımlarında sıklıkla kullanılan görüşme yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Araştırmanın Deseni

Gerçekleştirilen bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenoloji (olgubilim) araştırma deseni kullanılarak stratejik bir çerçeve oluşturulmuştur. Fenomenoloji deseni, bireylerin yaşantılarını detaylı bir şekilde incelemeyi ve bireylerin bu yaşantıları nasıl anlamlandırdıklarını ortaya çıkarmayı amaç edinen nitel bir tasarımdır (Patton, 2014; Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Araştırma Grubu

Araştırmada grubunu, nitel tasarım ile planlanmış çalışmalarda sıkça tercih edilen olasılıksız örnekleme stratejilerinden biri olan amaçlı örnekleme yöntemi (Merriam, 2018) ve bu amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan maksimum çeşitlilik

örnekleme yöntemine göre seçilen (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Türkiye genelinde farklı spor branşlarında antrenörlük yapan 30 antrenör oluşturmaktadır.

Tablo 1: Araştırma Grubunu Oluşturan Farklı Branşlardaki Antrenörlerin Yaşına, Öğrenim Durumuna, Mesleğine, Branşına, Kademesine, Görev Süresine ve Görüşme Tarihine İlişkin Verilerin Dağılımı

Kodlar	Yaş	Öğrenim Durumu	Meslek	Branş	Kademe	Görev Süresi	Görüşme Tarihi
A1	40	Lisans	Sportif Eğitim Uzmanı	Futbol	TFF C	10	29.10.2019
A2	42	Doktora	Akademisyen	Yüzme	4.Kademe	18	30.10.2019
A3	41	Yüksek Lisans	Antrenör	Futbol	TFF A	7	31.10.2019
A4	49	Doktora	Akademisyen	Güreş	5.Kademe	12	01.11.2019
A5	41	Yüksek Lisans	Mühendis	Kort Tenisi	4.Kademe	14	01.11.2019
A6	34	Lisans	Öğretmen	Voleybol	4.Kademe	4	01.11.2019
A7	42	Yüksek Lisans	Memur	Dart	4.Kademe	8	03.11.2019
A8	52	Lisans	Öğretmen	Futbol	TFF A	22	03.11.2019
A9	32	Lisans	Antrenör	Kort Tenisi	3.Kademe	10	04.11.2019
A10	33	Lisans	Antrenör	Yüzme	3.Kademe	11	05.11.2019
A11	42	Doktora	Akademisyen	Kickboks	4.Kademe	14	05.11.2019
A12	53	Lisans	Öğretmen	Badminton	5.Kademe	24	05.11.2019
A13	29	Yüksek Lisans	Antrenör	Yüzme	3.Kademe	3	08.11.2019
A14	42	Yüksek Lisans	Öğretmen	Atletizm	3.Kademe	14	08.11.2019
A15	43	Yüksek Lisans	Öğretmen	Basketbol	3.Kademe	13	09.11.2019
A16	40	Lisans	Antrenör	Futbol	TFF C	12	11.11.2019
A17	40	Lisans	Antrenör	Bocce	3.Kademe	7	12.11.2019
A18	44	Lisans	Antrenör	Yüzme	3.Kademe	22	12.11.2019
A19	30	Lisans	Antrenör	Voleybol	3.Kademe	5	14.11.2019
A20	31	Yüksek Lisans	Öğretmen	Atletizm	3.Kademe	6	14.11.2019
A21	36	Lisans	Sportif Eğitim Uzmanı	Kort Tenisi	3.Kademe	15	14.11.2019
A22	45	Lisans	Antrenör	Masa Tenisi	3.Kademe	12	15.11.2019
A23	41	Lisans	Antrenör	Güreş	4.Kademe	8	19.11.2019
A24	45	Lisans	Antrenör	Basketbol	4.Kademe	12	19.11.2019
A25	55	Lisans	Öğretmen	Badminton	5.Kademe	22	21.11.2019
A26	32	Yüksek Lisans	Öğretmen	Futbol	TFF C	5	21.11.2019
A27	42	Yüksek Lisans	Öğretmen	Voleybol	3.Kademe	11	23.11.2019
A28	45	Lisans	Memur	Bocce	3.Kademe	13	24.11.2019
A29	38	Lisans	Öğretmen	Futbol	TFF C	10	26.11.2019
A30	54	Lisans	Memur	Tekvando	3.Kademe	24	28.11.2019

Verilerin Toplanması

Araştırmada araştırmacılar tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır. Bu veri toplama araçlarına ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir. Eysenbach ve Köhler (2002), yarı-yapılandırılmış görüşme formlarının belirli ve az sayıda soru içermesinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Verilerin güvenilirlik hesaplaması Miles ve Huberman (1994)’ın formülü yoluyla hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Nitel verilerin değerlendirilmesinde nitel araştırma tasarımlarında kullanılan analiz yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır (Miles ve Huberman, 1994; Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde nitel verilerin analiz sonuçlarına dayalı bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2: Antrenörlerin ahlaki ve kültürel değerlerinin sporcular üzerinde ne tür etkileri olduğu hususundaki görüşlerine ilişkin bulgular

Temalar	Kodlar	Katılımcılar	Frekans
Kişisel Değer Gelişimi	✓ Kişilik ve Karakter Gelişimini Sağlama	A1, A2, A3, A6, A7, A11, A14, A15, A19, A21, A23, A25, A29, A30	14
	✓ Disiplin Bilincini Kazandırma	A20, A27, A28	3
	✓ Özgüven Duygusunu Oluşturma ve Gelişimini Sağlama	A12, A29	2
	✓ Liderlik Vasfını Kazandırma	A12, A28	2
	✓ İdol Bir Kişilik Yapısına Ulaşmayı Sağlama	A12	1
Toplam			22
Ahlaki ve Kültürel Değer Gelişimi	✓ Ahlaki ve Kültürel Değer Gelişimini Sağlama	A6, A13, A15, A16, A22, A25	6
	✓ Dürüstlük Değerini İçselleştirme	A13, A16, A18	3
	✓ Saygı Değerini Oluşturma ve Geliştirme	A18, A25	2
	✓ Kurallara Uyma Davranışının Önemszenmesine Yardımcı Olma	A13	1
	✓ Sorumluluk Bilincini Kazandırma	A12	1
	✓ Teslimiyet Duygusunu Yaşatma	A5	1
Toplam			14
Sosyal Gelişim	✓ Bireylerarası İletişimi Geliştirme	A2, A6, A7, A11, A20, A25	6
	✓ Olumsuz Tutumları Olumluya Çevirme	A3, A5, A12, A14, A18,	5
	✓ Empatik Düşünme Becerisi Kazandırma	A13, A16	2
Toplam			13
Rol Model Etkisi	✓ Olumlu Davranışsal Tepkilerin Taklit Edilmesine Neden Olma	A2, A4, A6, A8, A9, A10, A17, A18, A19, A20, A24	11
	✓ Kıyafet Tercihini Belirleme	A2	1
Toplam			12
Olumsuz Etki	✓ Hırçın ve Şiddet Eğilimine Sahip Sporcuların Yetişmesine Neden Olma	A11, A13	2
	✓ Ahlaki ve Kültürel Değerlerden Uzaklaştırma	A7	1
Toplam			3
Eleştirel Bakış	✓ Antrenörlerin Ahlaki ve Kültürel Değerleri Önemszenmesi	A7, A11, A26	3
Toplam			3
Öneri	✓ Antrenörlerin Mesleki Etik ve Kültürel Değerleri İçselleştirmeleri	A7, A10	2
	✓ Değerlerin Maddi Kazançlar Gibi Önemli Algılanması	A22	1
Toplam			3

Aşağıda araştırmanın amaçları bakımından belirlenen temalar ve bu temaları oluşturan kodlar yukarıdaki Tablo 2'deki gibi tekrar sıklığına göre tema başlıkları halinde sıralanmış ve katılımcıların konu hakkındaki görüşlerini en iyi açıklayan örnek alıntılara yer verilmiştir.

Tema 1: Kişisel Değer Gelişimi (f:22)

Bu temaya ilişkin kodlar ve katılımcılardan doğrudan alıntı yapılan örnek görüşler aşağıda belirtilmiştir.

Kod 1: Kişilik ve Karakter Gelişimini Sağlama (f:14) “*Model oluyoruz en başta. Kişilik ve karakter gelişimi üzerinde çok büyük etkisi olduğuna inanıyorum...*” (A19). **Kod 2: Disiplin Bilincini Kazandırma** (f:3) “*Antrenör dediğin disiplinli çalışan kişilerdir. Bu disiplin sporculara yansıtıldığında elbette sporcuların yaptıkları görevlerde bu gibi değerleri görmek mümkündür...*” (A27). **Kod 3: Özgüven Duygusunu Oluşturma ve Gelişimini Sağlama** (f:2) “*...Özgüvenin kazanılmasını sağlayarak, daha başarılı, kendinden emin sporcular yetiştirilmesine katkıda bulunur.*” (A29). **Kod 4: Liderlik Vasfını Kazandırma** (f:2) “*Bir lider olarak antrenörler, sporcuların liderlik özelliklerinin... oluşturulmasına ve geliştirilmesine katkı sağlar...*” (A28). **Kod 5: İdol Bir Kişilik Yapısına Ulaşmayı Sağlama** (f:1) “*...Seçeceği meslekte idol olmasını sağlar...*” (A12)

Tema 2: Ahlaki ve Kültürel Değer Gelişimi (f:14)

Bu temaya ilişkin kodlar ve katılımcılardan doğrudan alıntı yapılan örnek görüşler aşağıda belirtilmiştir.

Kod 1: Ahlaki ve Kültürel Değer Gelişimini Sağlama (f:6) “*...Antrenörler tarafından ahlaki ve dürüstçe yapılan her hareket, sporcuların ahlaki ve kültürel anlamda olumlu değer kazanımı sağlamalarına neden olmaktadır...*” (A13). **Kod 2: Dürüstlük Değerini İçselleştirme** (f:3) “*...Tabii özet ile şunu söylemek mümkündür. Antrenörler tarafından yaşam koşulları içerisinde dürüst vb. davranışlar sergilenmesi, sporcuların bu kavramları içselleştirmelerine neden olacaktır denilebilir...*” (A13). **Kod 3: Saygı Değerini Oluşturma ve Geliştirme** (f:2). “*...Yani antrenör saygılı bir yapıda ise sporcularında da saygı gibi değerlerin oluşması ve bunun gelişmesi olasıdır.*” (A18). **Kod 4: Kurallara Uyuma Davranışının Önemseneğine Yardımcı Olma** (f:1) “*...Antrenörlerin derslerde kurallara uyuma şekilleri, sporcuların sonraki yaşamlarında bu gibi değerleri önemsemesini ve topluma yansıtmasını kolaylaştırıyor...*” (A13). **Kod 5: Sorumluluk Bilincini Kazandırma** (f:1) “*...Sorumluluk bilinci kazandırır...*” (A12) **Kod 6: Teslimiyet Duygusunu Yaşatma** (f:1) “*Sporcular antrenörleri rol model alıyorlar. Eğer antrenöre güvenirse, iletişim kurabilirse tamamen teslimiyetçi oluyor...*” (A5).

Tema 3: Sosyal Gelişim (f:13)

Bu temaya ilişkin kodlar ve katılımcılardan doğrudan alıntı yapılan örnek görüşler aşağıda belirtilmiştir.

Kod 1: Bireylerarası İletişimi Geliştirme (f:6) “*...Elbette antrenörler ve sporcular arasında sürekli bir bağlantının olması, onların iletişimini artırarak sosyal gelişimlerini sağlar...*” (A6). **Kod 2: Olumsuz Tutumları Olumluya Çevirme** (f:5) “*...Bazen sporcularım herhangi bir konu ile ilgili yaşadığı geçirmemelerine rağmen o konuya karşı önyargı içerisinde oluyorlar. Bizlerin bu konudaki tecrübesi ve yaşanmışlıklar onlara yön gösteriyor ve bir duruma karşı olmaması gereken bir inanç ortadan kalkıyor...*” (A3). **Kod 3: Empatik Düşünme Becerisi Kazandırma** (f:3) “*...Bazen üzülüyoruz. Bazen neşeli oluyoruz buradaki tavırlarımıza ortak oluyor sporcularım. Diğer branşları çok bilmem ama özellikle futbolda empatinin geliştiğine çok şahit oluyorum...*” (A16).

Tema 4: Rol Model Etkisi (f:12)

Bu temaya ilişkin kodlar ve katılımcılardan doğrudan alıntı yapılan örnek görüşler aşağıda belirtilmiştir.

Kod 1: Olumlu Davranışsal Tepkilerin Taklit Edilmesine Neden Olma (f:11) “*...Antrenörler sporcunun nazarında ulaşılmak istenen örnek modeldir. Sporcu antrenörünü model alır ondan öğrendiğini ahlaki ve kültürel değerler bağlamında davranışsal olarak dışa vurup kendi yaşamına uygular.*” (A9). **Kod 2: Kıyafet Tercihini Belirleme** (f:1) “*Antrenörlerin... giydikleri kıyafetler bile sporcuları etkiler...*” (A2).

Tema 5: Olumsuz Etki (f:3)

Bu temaya ilişkin kodlar ve katılımcılardan doğrudan alıntı yapılan örnek görüşler aşağıda belirtilmiştir.

Kod 1: Hırçın ve Şiddet Eğilimine Sahip Sporcuların Yetişmesine Neden Olma (f:2) “*Herkesin ekonomik ve kültürel farklılıkları olduğu gibi antrenörlerin amatör sporculardan daha az para aldığı için sporculara karşı bazen hırçın olabiliyorlar ve antrenörler bunu sporculara yansıttığı zaman ileride sporcularda hırçın bir kişilikte oluyor...*” (A11). **Kod 2: Ahlaki ve Kültürel Değerlerden Uzaklaştırma** (f:1) “*...Günümüzde sporcuları ahlaki ve kültürel değerlerden gittikçe uzaklaştıran bir antrenör yapısı gözlemliyorum.*” (A7).

Tema 6: Eleştirel Bakış (f:5)

Bu temaya ilişkin kodlar ve katılımcılardan doğrudan alıntı yapılan örnek görüşler aşağıda belirtilmiştir.

Kod 1: Antrenörlerin Ahlaki ve Kültürel Değerleri Önemsememesi (f:3) “Benim gözlemim çoğu antrenörün temel değerlerimize önem vermediği. Bunu kendim için de söylüyorum. Çünkü spor içerisinde ne yazık ki bazen tüm planlarımızı kazanmak üzerine kuruyoruz. Bu da bazı ahlaki değerleri çığnememize sebep oluyor.” (A26).

Tema 7: Öneri (f:3)

Bu temaya ilişkin kodlar ve katılımcılardan doğrudan alıntı yapılan görüşler aşağıda belirtilmiştir.

Kod 1: Antrenörlerin Mesleki Etik ve Kültürel Değerleri İçselleştirmeleri (f:2) “...Antrenörlerin ahlaki ve kültürel değerleri önemsemeleri ve içselleştirmeleri gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bu durum iyi sporcular ve iyi bir toplum oluşturulması adına önemli bir etken...” (A7). **Kod 2: Değerlerin Maddi Kazançlar Gibi Önemli Algılanması (f:1)** “...Takımını, ülkesini temsil eden sporcular için topluma örnek bir birey olmak ve kişiliğini olumlu anlamda geliştirmek sporculuktan elde edilen maddi kazanç kadar önemli olmalıdır.” (A22).

Tartışma ve Sonuç

Tablo 2'deki bulgularda araştırma probleminin *ilk sonucuna göre*, antrenörlerin ahlaki ve kültürel değerleri, sporcuların kişilik ve karakter gelişimini sağlamalarına, disiplin bilincini kazanmalarına özgüven duygusunu oluşturmalarına ve gelişimini sağlamalarına, liderlik vasfını kazanmalarına ve idol bir kişilik yapısına ulaşmalarına neden olarak sporcuların kişisel değerlerinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Araştırma probleminin *ikinci sonucuna göre*, antrenörlerin ahlaki ve kültürel değerleri, sporcuların ahlaki ve kültürel değer gelişimini sağlamalarına, dürüstlük değerini içselleştirmelerine, saygı değerini geliştirmelerine, kurallara uyma davranışını önemsemelerine, sorumluluk bilincini kazanmalarına ve teslimiyet duygusunu yaşamalarına olanak sağlayarak sporcuların ahlaki ve kültürel değer gelişiminin sağlanmasına destek olmaktadır. Araştırma probleminin *üçüncü sonucuna göre*, antrenörlerin ahlaki ve kültürel değerleri, sporcuların bireylerarası iletişimi geliştirmelerine, olumsuz tutumlarını olumluya çevirmelerine ve empatik düşünme becerisi kazanmalarına yardımcı olarak sporcuların sosyal gelişimlerine olumlu anlamda etki etmektedir. Araştırma probleminin *dördüncü sonucuna göre*, antrenörlerin ahlaki ve kültürel değerleri, sporcuların olumlu davranışsal tepkileri taklit etmelerinde ve kıyafet tercihinin belirlemelerinde rol model etkisine sahiptir. Araştırma probleminin *beşinci sonucuna göre*, antrenörlerin ahlaki ve kültürel değerleri, sporcuların hırçın ve şiddet eğilimine sahip olarak yetişmelerine, ahlaki ve kültürel değerlerden uzaklaşmalarına neden olarak sporcuları olumsuz etkilemektedir. Araştırma probleminin *altıncı sonucuna göre*, katılımcıların antrenörlerin ahlaki ve kültürel değerleri önemsemedikleri için

eleştirdikleri belirlenmiştir. Son olarak araştırma probleminin *yedinci sonucuna göre*, katılımcıların değerler konusunda olumsuz durumlar oluşmaması adına, antrenörlerin mesleki etik ve kültürel değerleri içselleştirmeleri ve değerlerin maddi kazançlar gibi önemli algılanması konusunda öneride buldukları tespit edilmiştir.

Bireyler açısından doğruları bilmek, yanlış yapmalarının önüne geçer. Bireylerin yanlış ve doğruyu en iyi öğrendikleri ortamların başında da spor ortamları gelmektedir (Yıldız ve ark., 2021). Bu bağlamda sporun bireylere evrensel değerlerin öğretilbileceği önemli yaşantı alanları olduğu belirtilebilir. Bu bilgiler doğrultusunda, bir toplumda geleceğin başarılı ve ahlaklı sporcularının yetiştirilmesinde mimar olan antrenörlerin sahip olduğu değerlerin sporcuları derinden etkilediği sonucuna ulaşılabilir. Dolayısıyla yarışma ortamlarında “kazanmak için herşey mübah” anlayışı ile hareket eden bir antrenörün sporcularına etik davranışlar kazandırması beklenemez. Böyle bir antrenörün eğitiminde yetişen sporcuların da ileriki zamanlarda antrenörlük görevini icra etmeleriyle etik olmayan davranışların, toplum tarafından sporcularında da görülmesinin muhtemel olduğu söylenebilir.

Sporcularda toplumda kabul gören değerlerin (sevgi, saygı, dürüstlük, disiplinli olma, yardımseverlik, adil olma, sportmenlik vb.) oluşmasına; gelenek ve görenekler, ya da yakın çevresinde bulunan kişilerin (aile, arkadaş, antrenör vb.) etki ettiğinin yadsınamaz bir gerçek olduğu söylenebilir. Işık (2018) bu konu hakkında sportif ortamda özgüven değerinin gelişebilmesinde bireyin kendisi veya yakın çevresinin (aile, yönetici, antrenör, taraftar, medya, taraftar) etkili olduğunu ifade etmiştir (Işık, 2018). Gerçekten de geçmişten günümüze hangi toplumda olursa olsun bir durum karşısında gösterilen eylemlerin yaşantılardan etkilendiği söylenebilir. Dolayısıyla sporcuların bir duruma bir nesneye karşı sahip olduğu tutumlar ve göstermiş olduğu davranışlar, bireylerin sahip olduğu değerleri dışarı vurmasını sağlayarak bunların gözlenmesine ve incelenmesine olanak sağlar. Bu vesile ile sporcuların sahip olduğu ve varlığı ile bütünleştiği değerler hakkında bilgi sahibi olunarak, gelecekte hem daha başarılı hem de kültür ve değerlerine sahip çıkan bir sporcu neslinin yetiştirilebileceği söylenebilir. Bu nedenle, değerlerin yaşanılan toplumu birleştirip ayakta tutan temel olgular olduğu düşünüldüğünde toplumların değerler konusunda titiz davranması gerektiği ifade edilebilir.

Günümüzde spor ile bağdaşmış bireylerin davranışsal eylemlerine genel olarak olumsuz olarak adlandırılan değerler yön vermektedir. Halbuki gelecek nesillerin istenilen anlamda yetiştirilmesinde bir aracı olan spor olgusunun içerisinde bu sonucun

olmaması beklenmektedir. Dolayısıyla spor ortamlarında bireylere; spora ilişkin olumlu değerlerin öğretilmesi ve kazandırılması önemli görülmektedir (Papp ve Prisztóka, 1995). Ancak toplumda spor olgusunun bireyler tarafından sahip olunan değerleri sürekli geliştirmeye yönelik bir algı hakim olsa da; güçlü rekabetin ve kazanma hırsının üst düzeyde gerçekleştiği müsabakalarda, toplum tarafından kabul gören değerlerin değil, kabul görmeyen değerlerin sporcuların davranışlarına yön verdiği görülmektedir (Simon, 2007). Bu bilgilerden hareketle, araştırmanın konusu olan antrenörlerin spor ortamlarında istenilen değerleri oluşturmak için; yaptıkları işi uzmanlık alanı olarak görmesi ve alanında yetkinliğe sahip olması önemlidir. Özellikle antrenörlerin bir durum karşısında gösterdiği davranışların, sporcuları; sosyal, ahlaki ve kişilik bakımından etkilediği bilinmektedir. Araştırma sonuçlarında da belirtildiği üzere antrenörlerin sahip olduğu ahlaki ve kültürel değerlerin sporcular üzerinde çok yönlü etkilere sahip olduğu görülmektedir. Bu bağlamda antrenörlerin bu etkilerin bilincinde olarak olaylar karşısında eylem gerçekleştirirken dikkatli ve özenli davranışlar sergilemesinin önemli olduğu söylenebilir. Tuncel ve Büyüköztürk (2009), sporcuların antrenörlerini model aldıklarını bu nedenle antrenörlerin mesleki gerekliliklerini ifa ederken; adil, dürüst, insanı insan olduğu için seven ve ona değer veren davranış göstergelerine haiz olmalarını ve bu davranışları dışarıya yansıtılmaları gerektiğini, ayrıca antrenörlerin; uzmanlık alanındaki bilgi ve becerilere sahip olmanın yanında, uzmanlık alanına ilişkin toplum tarafından kabul gören tutum ve davranışlara, diğer bir deyişle antrenörlerin evrensel değerler temelinde mesleki etik ilkelere sahip olmaları gerektiğini belirtmiştir. Bu durumun da sporcuların sportmen davranışlarını açığa çıkartma noktasında önemli bir yere sahip olduğunu ve dolayısıyla antrenörlerin; sporcuların etik davranışları benimsemelerine ve bu etik davranışları müsabakalarda sergilemelerine ortam hazırlamaları gerektiğini ifade etmiştir. Futbol ile kaynaştırma sağlamak adına gerçekleştirilen bir proje kapsamında, değerlerin sporcular tarafından içselleştirilmesi konusunda antrenörlerin büyük bir paya sahip olduğu, hem sporcuların hem de antrenörlerin güven, tarafsızlık, saygı, sorumluluk ve spor yarışmalarına eşitçe katılım değerlerinde proje aracılığı ile olumlu anlamda değişimlerin meydana geldiği tespit edilmiştir (Lambert, 2016). Yine Deveci ve Yıldız (2022) yapmış oldukları çalışmalarında, hangi değerlerin bireyler tarafından benimsenip nasıl bir şekilde uygulamaya yansıtılacağına bireysel farklılıklara, yaşanan kültüre ve yakın çevrede bulunan bireylere göre belirleneceğini belirtmiş, çalışmalarının konusu olan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin, spor müsabakalarında sonuç ne olur ise olsun

öğrencilerinden; hoşgörü, rakibe saygı, rakibi küçümsememe, tokalaşma ve tebrik etme, kin beslememe, sözlü sataşmaya girmeme, centilmenlik, ahlaklı olma biçiminde sportif erdeme yönelik davranışta bulunmalarını beklediklerini ifade etmişlerdir. Bu bilgilerin yanında çalışmada beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin, öğrencilerin gerçekleşen durumlar karşısında olumlu tepkiler verebilmesinin uzun vadede gerçekleşeceğini, toplum tarafından beklenen davranış kazanımlarının daha etkin ve kolay bir şekilde gerçekleşebilmesi ve toplum tarafından kabul görmeyen davranışların önlenmesi için öğretmenlerin öğrencilere model olmaları ve rehberlik etmeleri gerektiğini ifade ederek bu konuda eğitimci bir rol üstlenmenin de ayrıca önemli olduğu şeklinde görüş bildirdiklerini tespit etmişlerdir. Yapılan bu çalışmalarda ifade edilen bilgiler doğrultusunda; antrenörlerin sporcularına hem kişilik, hem de bilgisel özellikleri ile yol gösteren eğitimci olduğu düşünüldüğünde antrenörlerin, sporcularını iyi tanıyarak onlar ile olumlu bir iletişim sağlamaları ve onların başarılı bir şekilde ilerlemelerine yardımcı olmaları gerekmektedir. Öyleyse antrenörlerin olaylar karşısında gösterdiği her davranışın sporcular tarafından sürekli gözlemlendiği unutulmamalıdır. Çünkü antrenörlerin olaylar karşısındaki davranışlarında mesleki ve genel etik ilkelerini sporcularına yansıtmaları, sporcuların da karşılaştıkları olaylar karşısında bu ilkeleri içselleştirip olaylara yansıtmasında önemli bir yere sahiptir denilebilir (DeSensi ve Rosenberg, 1996). Dolayısıyla her sporcunun antrenörünün davranışlarından farklı şekillerde etkilendiği görülmektedir (Kaya, 2000). Literatürde, antrenör ve sporcu arasında kurulan bağın gelişmesiyle, sporcuların antrenörlerinin sahip oldukları ahlaki anlamdaki standartları kabullenmeye daha yatkın olduğu algısı hakimdir (Peláez ve ark., 2013). Sporcular üzerinde büyük bir etkiye sahip olan antrenörlerin ve yöneticilerinin gayeleri; şöhret olmak ve bölgelerinin adlarını daha geniş alanlara duyurmaksa, muhtemelen sporcuların yarışmalarda her ne pahasına olursa olsun başarılı olmaları beklenecektir. Bu durum bazen yarışma ortamlarının adaletten yoksun olmasına ve aşağılamaların ardı ardına gelmesine, bazen de ödüllerin ve alkışların gölgesinde sporcularda tatminin sağlanmasına neden olacaktır. Ancak unutulmamalıdır ki sporcuların başında bulunan ve onlara yön veren bireylerin olumsuz davranışlar sergilemeleri ve olumsuz tutumlara sahip olmalarının, aslında sporcuların birçoğunun içerisindeilmek ilmek ilmek işlenmiş bulunan sportmenlik değerinin yok olmasına neden olacağı söylenebilir (Erdemli, 1996). Bardi ve Schwartz (2016) da sporcuların değerlerinin oluşumu ve gelişiminde; takım arkadaşlarının, antrenörlerinin ve spor öğretmenlerinin doğrudan baskıları ile ilişkisi olduğunu ifade

etmişlerdir. Bu bilgilerden hareket ile, alanyazında ortaya çıkan bu ifadeler ve sonuçların gerçekleştirilen bu çalışmanın sonuçları ile benzerlik gösterdiği sonucuna varılabilir.

Antrenörler, sporcuların yaşamında örnek alınan en önemli idollerden biridir (Short ve Short, 2005). Sporda olumlu davranışların kazandırılmasında yol gösterici olan antrenörler, sporcuların başarıları ve çeşitli becerilerinin gelişiminde önemli bir yere sahiptir (Certel ve ark., 2018). Altıntaş ve ark. (2013)'nın da ifade ettiği gibi sporcuların gerek fiziksel, gerekse de sosyal gelişimleri üzerinde antrenör ve sporcu arasında kurulan bağ önemlidir. Bu bağlamda spor ortamlarında antrenör ve sporcular arasında kurulan olumlu iletişimin bu gelişimleri sağlayabileceği söylenebilir (Altıntaş ve ark., 2013). Ancak günümüzde maddi değerlerin hızla manevi değerlerin yerini almasıyla birlikte antrenörlerin ahlaki ve kültürel değerlere pek önem vermediğinin gözlemlendiği söylenebilir. Yıldız ve Yıldız (2020)'a göre özellikle son dönemlerde spor ortamlarında; sporun işlevleri ile spor paydaşlarının beklentileri arasında uyumsuzluklar meydana geldiği ve bu nedenle spor ahlakı kavramının dejenere olduğu gözlenmektedir (Yıldız ve Yıldız, 2020). Dolayısıyla bu durum elbette hırçın ve şiddet eğilimine sahip, ahlaki ve kültürel değerlerden uzak sporcuların yetiştirilmesine neden olmaktadır. Bunun yanında ifade edilen bu durumun mevcut araştırmaya katılan antrenörlerin ifadeleri ile de örtüştüğü görülebilmektedir. Burada üzerinde önemle durulması gereken konunun; sporcularda bu gibi olumsuz davranışların oluşmaması adına antrenörlerin yaptıkları işi uzmanlık alanı olarak görmeleri ve davranışlarını mesleki etik ilkeleri doğrultusunda gerçekleştirmeleri olduğu söylenebilir. Çünkü geleceğin sporunun ve sporcuların gelişiminde bir yapı taşı olan antrenörlerin etik olmayan davranışlar sergilemesinin, en basit düzeyde yaptıkları işin saygınlık düzeyini de azaltacağı bilinmelidir. Bu bilgiler doğrultusunda antrenörlerin toplum tarafından kabul gören olumlu değerlere (adalet, disiplin, kurallara uyma, saygı, sorumluluk, iletişim becerisi, empatik düşünme vb. gibi) sahip olmasının sporcuların davranışlarına yön vermede önemli bir etkiye sahip olduğu ve bu değerleri sporcularında oluşturma ve geliştirme adına da sporcularına rehberlik etmeleri gerektiği söylenebilir. Çünkü Güllü ve Şahin (2016)'e göre antrenörler, sahip oldukları mesleki bilgi ve deneyimlerini sporcularına aktararak sporcularının, hem kendi hem de rakip takım ile iletişimlerinin gelişmesine ve de işbirliği ruhu içerisinde çalışmalarına yön verirler. Bu etkilerin gerçekleşmesi adına da büyük bir çaba içerisine girerler. Dolayısıyla Şahin (2011)'e göre antrenörlerin, sporcularına idol olmak için fiziksel görünümüne özen

göstermeleri (Şahin, 2011), ifade ettiği sözlerine ve olaylar karşısında sergilediği davranışlarına dikkat etmeleri, özellikle sporcular üzerinde olumlu kişilik yapısı ile verdiği mesajlar üzerinden sporcular nezdinde etkileyici bir dinamizm yaratmaları, bunun dışında sporcuların yarışma ortamlarında sportif erdeme uygun davranışlar sergilemelerini aşlayan kişiler olması gerektiği belirtilmiştir (Arıpınar ve Donuk, 2011). Bu bağlamda mevcut bu araştırmanın sonuçlarında da belirtildiği üzere daha çok olumlu anlamda sporcular üzerinde bu denli büyük etkilere sahip olan antrenörlerin, sporcular üzerinde olumlu değer gelişimine olanak sağlamak amacıyla mesleki etik ve kültürel değerleri içselleştirmeleri ve değerleri maddi kazançlar gibi önemli algılamaları adına farkındalık oluşturulmasının gerektiği ifade edilebilir.

Açıklanan tüm bu bilgiler doğrultusunda, aile hariç olmak üzere bireyin yakın çevresi ile kurduğu olumlu bağın; kabul görmeyen davranışları azaltma ve olumlu anlamda gelişime yönelik deneyimleri yaşatmada büyük bir etkisinin olduğu (Ntoumanis ve ark., 2012). Antrenör-sporcu arasında oluşan pozitif ilişkinin sporcuların sosyal ve bireysel anlamda gelişimine de destek olduğu ifade edilmiştir (Bezci, 2016). Verilen ve tartışılan tüm bu bilgilerin araştırmanın sonuçlarını desteklediği söylenebilir.

Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde Stornes (2001) çalışmasında, profesyonel hentbolcuların sportmenlik davranışları üzerinde kişisel ve çevresel faktörlerin etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, antrenörlerin yarışmalar sırasında kazanmaya yönelik beklenti içerisinde olmalarının sporcuların sportmenliğe ilişkin davranışlarını etkilediği belirlenmiştir. Stornes ve Bru (2002) çalışmalarında, hentbol oyuncularının sportmenlik algıları ile algılanan liderlik arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda, antrenörlerin liderlik özelliklerinin; sporcuların sportif erdem ve birçok sosyal davranışı üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Rutten ve ark. (2007) çalışmalarında, organize gençlik sporunun ergen sporcularda antisosyal ve prososyal davranışlara katkısını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda, sporcular ve antrenörler arasındaki güçlü ilişkilerin; sosyal olmayan davranışların azaltılmasına, kabul gören sosyal davranışların da artarak gelişmesine yol açtığı saptanmıştır. Araştırma sonucunda, sosyal karakter gelişiminin en iyi spor yoluyla geliştiği belirlenmiştir. Traclet ve ark. (2011) çalışmalarında, futbolda antisosyal davranışları incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda, rakibin gözünü korkutma, oluşabilecek pozisyonlarda rakibe aman vermeden rekabet etme, her ne olursa olsun başarı sağlama konusunda

antrenör beklentilerinin; sporcuların agresif tavırlar sergilemesine ve sporcuların yarışma ortamında sportif erdeme yakışmayan hileli davranışlarda bulunmasına yönelttiği belirlenmiştir. Ayrıca çalışmada sporcuların, antrenörlerin baskısında olmaları nedeniyle olumsuz davranışları (haksız kazanç vb. gibi) sergiledikleri ifade edilmiştir. Bolter ve Weiss (2013) çalışmalarında, sportmen antrenörlük davranışları üzerine bir ölçek geliştirmeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda, antrenör davranışlarının sporcuların sportmenlik yönelimleri ile bağlantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Güllü (2018) çalışmasında, milli güreşçilerin sportmenlik yönelim düzeylerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, sporcuların sportmenliğe yönelik davranışlarının, sporcu ve antrenör arasında oluşan olumlu ilişkilerden etkilendiği ve bu iki durum arasında meydana gelen ilişkinin pozitif yönlü olduğu saptanmıştır. Cairney ve ark. (2018) çalışmalarında, sporun sağlık ve olumlu gençlik gelişimi üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda, sporcuların olumlu sosyal davranışlar sergilemelerinde, antrenör ve sporcu arasında kurulan güçlü uyum ve ilişkinin pozitif yönlü bir etkisi olduğu saptanmıştır. Canlı ve ark. (2021) çalışmalarında, altyapı sporcularının ahlaki karar alma tutumlarında, antrenör-sporcu ilişkilerinin etkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda, sporcular ve antrenörleri arasında oluşan güven, saygı ve değer verme unsurlarının; sporcuların ahlaki karar almalarına, olumlu tutum geliştirmelerine ve olaylar karşısında olumlu davranışları sergilemelerine neden olduğu tespit edilmiştir.

Öneriler

Bu çalışma sonucunda; değerlerin bir toplumun devamlılığını sağlaması ve toplumların davranışlarına yön vermesi bakımından sadece antrenörlerin değil, toplumun tüm paydaşlarının bu devamlılığın sağlanmasına katkıda bulunmaları ve sahip olunan değerlerin farkında olabilmeleri adına; kamu spotları, gerekli kurs ya da eğitimlerin düzenlenmesi, *bundan sonra yapılacak çalışmalarda ise;* doğrudan sporcuların görüşlerinden yararlanarak antrenörlerin ahlaki ve kültürel değerlerinin sporcular üzerinde etkisinin olup olmadığı konusunda çalışmaların yapılması önerilebilir.

Kaynaklar

Altıntaş A., Çetinkalp Z., & Aşçı H. (2012). Antrenör-sporcu ilişkisinin değerlendirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 23(3), 119-128.

- Arıpınar, E., & Donuk, B. (2011). Fair play: Spor yönetim ve organizasyonlarında etik yaklaşımlar. İstanbul: Ötüken.
- Balyi, I., Way, R., & Higgs, C. (2016). Uzun vadeli sporcu gelişimi (E. Pekünlü, İ. Özsu, Çev.). Ankara: Spor.
- Bardi, A., & Schwartz, S. H. (2016). Altyapı sporlarında ve beden eğitiminde değerler (B. Gürpınar, Çev.). J. Whitehead, H. Telfer, J. Lambert (Ed.), Değer yapısı nasıl değer çatışmasının temelini oluşturur? Ankara: Nobel, 137-151.
- Bezci, S. (2016). Investigating the relationship between the perceptions of taekwondo athletes towards coach-athlete relationship, task and ego orientation in sports, and motivation in sports. *International Journal of Environmental and Science Education*, 11(15), 8436-8447.
- Bolter, N. D., & Weiss, M. R. (2013). Coaching behaviors and adolescent athletes' sportpersonship outcomes: Further validation of the sportsmanship coaching behaviors scale (SCBS). *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 2(1), 32-47.
- Cairney, J., Clark, H.J., Kwan, M.Y., Bruner, M., & Tamminen, K. (2018). Measuring sport experiences in children and youth to better understand the impact of sport on health and positive youth development: Designing a brief measure for population health surveys. *BMC Public Health*, 18(1), 1-9.
- Canlı, T., Canlı, U., & Taşkın, C. (2021). Altyapı sporcularının antrenör-sporcu ilişkilerinin ahlaki karar alma tutumlarına etkisinin belirlenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(1), 22-35.
- Certel, Z., Alkış, A., & Gürpınar, B. (2018). Antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin antrenör ve sporcu gözüyle değerlendirilmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 8(2), 223-231.
- DeSensi, T. J., & Rosenberg, D. (1996). *Ethics in sport management*. USA: Fitness Information Technology Inc: Pepper.
- Deveci, A., & Yıldız, M. (2022). Beden eğitimi öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor etkinliklerinde değer beklentilerine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Sportif Bakış*, 9(1), 53-80.
- Devine, C., & Telfer, H. (2016). Altyapı sporlarında ve beden eğitiminde değerler (B. Gürpınar, Çev.). J. Whitehead, H. Telfer, J. Lambert (Ed.). *Beden eğitimi ve spor neden değerlidir?* Ankara: Nobel, 13-33.
- Erdemli, A. (1996). *İnsan, spor ve olimpizm*. İstanbul: Sarmal.

- Eysenbach, G., & Köhler, C. (2002). How do consumers search for and appraise health information on the world wide web? Qualitative study using focus groups, usability tests, and in-depth interviews. *Bmj*, 324(7337), 573-577.
- Güllü, S. (2018). Sporcuların antrenör-sporcu ilişkisi ile sportmenlik yönelimleri üzerine bir araştırma. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(4), 190-204.
- Güllü, S., & Şahin, S. (2018). Milli güreşçilerin sportmenlik yönelim düzeyleri üzerine bir araştırma. *Turkish Studies*, 13(18), 705-718.
- Işık U. (2018). Profesyonel ve amatör futbolcuların sportif kendine güven ve sporcu kimlikleri arasındaki ilişki. *Spor Eğitim Dergisi*, 2(3), 26-35.
- Kaya, Y. (2000). Güreş eğitim merkezlerinde eğitim gören 12-14 yaş güreşçilerin antrenörleri ile ilişkilerindeki motivasyonel faktörlerin incelenmesi. I. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi, 2, 323-334.
- Kirschenbaum, H. (1995). 100 ways to enhance values and morality in schools and youth settings. Massachusetts: Allyn & Bacon Company.
- Lambert J. (2016). Antrenör davranışları motivasyonel iklimi nasıl değiştirir?. (B. Gürpınar, Çev.). J. Whitehead, H. Telfer & J. Lambert (Ed.). *Altyapı sporlarında ve beden eğitiminde değerler*. Ankara: Nobel, 166-177.
- Lumpkin, A., Stoll, S. K., & Beller, J. M. (2003). *Sport ethics applications for fair play*. New York: McGraw-Hill.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma. Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (Çev. Editörü: Selahattin Turan). Ankara: Nobel.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. (Second edition). California: Sage Publication.
- Ntoumanis, N., Taylor, L. M., & Thøgersen-Ntoumani, C. (2012). A longitudinal examination of coach and peer motivational climates in youth sport: Implications for moral attitudes, well-being, and behavioral investment. *Developmental Psychology*, 48(1), 213-223.
- Papp, G., & Prisztóka, G. (1995). Sportsmanship as an ethical value. *International Review for the Sociology of Sport*, 30(3-4), 375-388.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. M. Bütün & S. B. Demir (Çev.). Ankara: Pegem.
- Peláez, S., Aulls, M.W., Rossi, A., & Bacon, S. L. (2013). The coach as a contributor to the socio-moral context: A literature review. *Psychology Research*, 3(3), 113-

128.

- Rutten, E. A., Stams, G.J. J., Biesta, G. J., Schuengel, C., Dirks, E., & Hoeksma, J. B. (2007). The contribution of organized youth sport to antisocial and prosocial behavior in adolescent athletes. *Journal of Youth and Adolescence*, 36(3), 255-264.
- Şahin, M. (2011). Alp disiplini kayak antrenörlerinin çeşitli fiziksel ve fizyolojik parametrelerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Hakemli Akademik Sosyal Bilimler Dergisi*. 1(1), 108-113.
- Seale, C. (1999). Quality in qualitative research. *Qualitative Inquiry*, 5(4), 465-478.
- Short S. E., & Short M. W. (2005) Essay role of the coach in the coach-athlete relationship. *Medicine and Sport*, 36(6), 529-530.
- Simon, R. L. (2007). Ethics in sport. W. J. Morgan (Ed.). *Internalism and internal values in sport*. United States: Human Kinetics.
- Stornes, T. (2001). Sportspersonship in elite sports: On the effects of personal and environmental factors on the display of sportspersonship among elite male handball players. *European Physical Education Review*, 7(3), 283-304.
- Stornes, T., & Bru, E. (2002). Sportspersonship and perceptions of leadership: an investigation of adolescent handball players' perceptions of sportspersonship and associations with perceived leadership, *European Journal of Sport Science*, 2(6), 1-15.
- Tractlet, A., Romand, P., Moret, O., & Kavussanu, M. (2011). Antisocial behavior in soccer: A qualitative study of moral disengagement. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 9(2), 143-155.
- Tuncel, S. D., & Büyüköztürk, Ş. (2009). Antrenörlerin mesleki etik ilkeleri nelerdir? nasıl ölçülür? ölçek geliştirme: ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği. *Spor Bilimleri Dergisi*, 7(4), 159-168.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldız, Ö., & Yıldız, M. (2020). Futbol hakemlerinin sporun ahlaki iklimine ilişkin görüşleri. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 357-378.
- Yıldız, Ö., Deveci, A., & Yıldız, M. (2021). Opinions of physical education teachers on national and cultural values gained through physical education and sports activities. *International Journal of Recreation and Sports Science*, 5(1), 83-97.